

PLA DIRECTOR DE COOPERACIÓ, JUSTÍCIA SOCIAL I ODS. COMPROMÍS AMB LA SALUT, 2020-2023.

CONTEXT

El context global actual, i en concret, el que afecta a les qüestions del desenvolupament, planteja dos reptes de gran profunditat al sistema internacional de cooperació per al desenvolupament, i que s'afegeixen als tradicionalment vinculats al seu finançament i la seva eficàcia. Aquests són, d'una banda, l'assoliment de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible, i de l'altra, les conseqüències que es deriven de l'escenari post-pandèmic.

L'Agenda 2030 de desenvolupament sostenible

Passat més d'un lustre des de l'aprovació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (en endavant ODS) en el si de les Nacions Unides, cal seguir reflexionant sobre quin és el paper de la cooperació per al desenvolupament per al seu assoliment.

L'anomenada Agenda 2030 proposa una lectura complexa dels fenòmens del desenvolupament i la pobresa. En primer lloc, demana una aproximació integral on els 17 ODS es conceben de manera interconnectada i indivisible en torn a 5 eixos principals (les 5 Ps): persones, prosperitat, planeta, pau i partenariat. En segon lloc, corresponsabilitza a tots els països i interpel·la la lògica Nord-Sud, segons la qual els països rics són els *productors* i facilitadors del desenvolupament (principalment a través de la cooperació per al desenvolupament) i els països empobrits esdevenen els *consumidors* d'aquestes receptes i recursos. Front a aquesta, els ODS plantegen una lògica universal del desenvolupament, on les responsabilitats siguin compartides, però alhora diferenciades. En tercer lloc, reclama la participació activa de tots els segments de la societat i la creació d'aliances entre l'àmplia pluralitat d'actors de desenvolupament (Estats, organitzacions internacionals, governs locals, ONGD, moviments socials, universitats, empreses, sindicats, entitats del tercer sector, agents educatius, etc.). Finalment, convida a redibuixar les tradicionals categories local i mundial, emfasitzant les creixents interconnexions entre ambdues. Efectivament, els territoris estan cada cop més exposats a fenòmens de naturalesa global (canvi climàtic, processos migratoris, desigualtats, cadenes de valor productives, crisis financeres i econòmiques, crisis humanitàries, etc.), alhora que també hi contribueixen a la seva expansió. Conseqüentment, es posa de manifest la pertinença d'analitzar aquests processos en clau *glocal*.

L'Agenda 2030 planteja doncs una sèrie de debats de profunda transcendència que aquest Pla Director pren com a marc de referència:

- El procés globalitzador insereix els territoris i les persones en una estructura d'interdependències a escala mundial, on aquests són a la vegada receptors i

emissors de fenòmens d'abast global. El caràcter transnacional d'aquestes problemàtiques requereix la implicació d'una multiplicitat d'actors (públics i privats) i, per tant, d'una governança multinivell i multiactor.

- Front a la idea que allò local resta subsumit a les lògiques globalitzadores, el primer es reivindica com a espai privilegiat i eficaç per articular processos socials que avancin vers la justícia social i un autèntic desenvolupament humà sostenible, a partir de models d'organització propis construïts des de la ciutadania. Els municipis disposen de coneixement i experiència per construir solucions eficaces a problemàtiques globals que impacten en l'espai local.
- En conseqüència, la necessària localització dels ODS interpel·la als municipis i governs locals en diversos aspectes. D'una banda, els determina a planificar totes les seves polítiques en clau de desenvolupament sostenible. De l'altra, a promoure la sensibilització i l'apropiació per part de la ciutadania per transformar hàbits i actituds que reproduïxen dinàmiques que no estan alineades amb aquests objectius de desenvolupament. Finalment, a assumir la seva responsabilitat en tant que receptor i emissor d'aquestes problemàtiques, i, per tant, a implicar-se i participar activament en els espais de governança global que, com s'ha apuntat abans, ha de tenir un caràcter multinivell.

L'assumpció d'aquestes derivades de la nova agenda internacional té conseqüències directes a l'hora d'orientar la cooperació per al desenvolupament impulsada pels governs locals, i en aquest sentit, així ho vol entomar l'Ajuntament de L'Hospitalet en el proper cicle de planificació:

- La necessitat de planificar totes les polítiques en clau d'ODS (a partir d'una concepció integral de l'agenda), obliga a avançar en una autèntica **coherència de polítiques per al desenvolupament** (en endavant, CdP). En aquest sentit, la cooperació per al desenvolupament, a banda de constituir una política pública sectorial més dels municipis, ha d'actuar de palanca perquè altres polítiques públiques s'alineïn amb els compromisos de l'Agenda 2030. Efectivament, la major horitzontalitat, flexibilitat i proximitat associada als municipis, fan que aquests presentin potencialment una major capacitat per transversalitzar els objectius d'aquesta política en el conjunt de les polítiques municipals i afavorir l'establiment de sinergies.
- La política de cooperació per al desenvolupament ha d'atorgar una gran centralitat a l'**educació per a una ciutadania global**. La proximitat dels governs locals a la població permet incidir de manera més directa en els eixos que configuren una educació transformadora: coneixement, conscienciació crítica, incidència i mobilització per a una ciutadania global. Per tot això, l'àmbit municipal esdevé un espai privilegiat per impulsar aquest tipus d'actuacions.
- També des de la cooperació per al desenvolupament cal promoure el compromís dels governs locals per implicar-se en els espais de governança mundial dels béns públics globals, especialment a través de la seva **participació**

activa en les xarxes internacionals de ciutats i autoritats locals. Amb la voluntat de comprometre el conjunt de la comunitat internacional, organitzacions com les Nacions Unides o la Unió Europea han anat obrint els seus espais de decisió sobre l'orientació de les seves polítiques als actors públics descentralitzats. Es considera que els desafiaments globals requereixen una adaptació a les característiques i circumstàncies específiques de cada territori. La localització dels ODS esdevé una condició indispensable per a l'assoliment de l'Agenda 2030, com mostra la inclusió de l'Objectiu 11 sobre Ciutats i Comunitats Sostenibles, i el reconeixement de la necessitat de fer partícips als governs locals en tant que actors clau en la governança global es va reforçar el 2016 a la 3a. Conferència d'ONU-Habitat, on es va aprovar la Nova Agenda Urbana (Nacions Unides, 2017).

El ferm compromís de l'Ajuntament de L'Hospitalet per alinear-se amb l'Agenda 2030 no treu que també s'apropi a ella amb una perspectiva crítica i complementària. Des del marc analític de la justícia social global es pretén superar algunes de les limitacions que presenten els ODS, com ara el feble tractament que es fa dels drets humans, l'escassa incorporació de la visió feminista, la poca atenció a qüestions clau com les migracions o la cultura, i altres que tenen que veure amb la compatibilitat dels models de producció i consum dominants amb la sostenibilitat de la vida. En aquest sentit, es pretén situar al centre la universalitat dels drets humans i la coresponsabilitat de tothom per garantir-la, que interpel·la el determinisme de les estratègies de desenvolupament basades en el esquema clàssic Nord-Sud, alhora que proposa la transformació de les relacions de poder que generen desigualtats (de tota mena).

El món després de la pandèmia

El context generat arran de la pandèmia mundial planteja la necessitat de repensar el model de relacions socials i amb la natura. Cal un nou contracte social que aposti fermament per un equilibri sostenible, que situï la vida i la cura de les persones al centre de l'acció, que avanci envers una autèntica seguretat humana, i que promogui societats inclusives. En aquesta comesa, la solidaritat i la cooperació per al desenvolupament, amb un enfocament de drets humans, pren una nova centralitat, i en concret, la cooperació descentralitzada impulsada pels governs locals.

Més enllà del patiment en termes de vides humanes i activitat econòmica, la crisi de la COVID 19, d'una banda, ha posat de manifest dues inèrcies consubstancials al sistema (la vulnerabilitat i les interdependències creixents), i de l'altra, ha fet (re)emergir una sèrie de debats de profunditat. Efectivament, elements com la relocalització, la democràcia participativa i inclusiva, l'enfortiment dels serveis públics, l'articulació públic-social en àmbits com la salut, l'educació o la dependència, o la transició irreversible envers hàbits i conductes sostenibles situen l'acció dels governs municipals en el nucli. Les dinàmiques i cadenes de proximitat prenen un renovat valor per dissenyar estratègies, no només de sortida, sinó inclús d'una nova i desitjada normalitat en tots aquests àmbits. El coneixement de l'espai local i la capacitat de promoure la participació ciutadana i la creació de consensos entre diferents actors

reforcen la centralitat que han de tenir les ciutats i els municipis en la gestió d'allò comú i en la promoció de la justícia social.

La translació d'aquest context a la política pública de cooperació i al recolzament a les accions de solidaritat internacional per part de l'Ajuntament de L'Hospitalet es fa indefugible en el nou cicle de planificació. Com es desplega més endavant, aquesta voluntat i compromís per incorporar el nou escenari post-pandèmic es materialitza en tres elements principals:

- en l'enfocament de la política, renovant l'aposta per la justícia social global com a guia orientadora de l'acció de cooperació internacional i sensibilització;
- en les prioritats temàtiques, emfasitzant l'enfortiment de les capacitats institucionals locals i de les organitzacions socials en la provisió de béns i serveis públics, com ara la salut o l'educació; promovent el ple exercici dels drets humans de les poblacions amb les quals es coopera, bo incorporant els drets civils, polítics, econòmics, socials i culturals; i donant major centralitat a l'educació transformadora per una ciutadania global;
- en les modalitats d'intervenció, combinant el suport als projectes de les ONGD i afavorint la participació d'altres actors de cooperació de la ciutat (sobretot dels agents educadors), amb una exploració més decidida per la cooperació directa de les diferents unitats del govern de la ciutat (juntament amb altres administracions públiques municipals i supramunicipals) com a mecanisme més eficaç per enfortir les capacitats tècniques i la democràcia local dels territoris socis.

ENFOCAMENT, VALORS I PRINCIPIS

1. Enfocament

La política de cooperació internacional que vol impulsar L'Hospitalet s'orienta a la promoció de la **justícia social global**, que avanci vers un nou contracte social global i que atengui a les causes que generen injustícies a partir d'un enfocament de drets humans, en totes les seves dimensions (econòmica, de gènere i ambiental). Per assolir aquest objectiu, el Pla pren com a referència dos marcs d'acció complementaris i que es retroalimenten. D'una banda, **l'Agenda 2030 i els objectius de desenvolupament sostenible** de les Nacions Unides, conseqüent amb una aproximació holística, inclusiva i global a l'esmentada agenda. De l'altra, el de **l'enfocament basat en els drets humans**, en la cerca de la plena garantia de l'exercici dels drets humans (incloent els DESC), que para una especial atenció als col·lectius que pateixen una major exclusió i discriminació, tot posant l'èmfasi a les seves causes.

L'objectiu de la política de cooperació per a la justícia social global és doncs el d'avançar envers a un món més just, equitatiu, sostenible i en pau.

2. Valors i principis

Els valors que impregnen i transversalitzen tota la política de cooperació per a la justícia social global de L'Hospitalet són coherents amb la Llei catalana de cooperació al desenvolupament (Llei 26/2001, de 31 de desembre), la Llei espanyola de cooperació internacional per al desenvolupament (Llei 23/1998, de 7 de juliol) i el Nou Consens Europeu de Desenvolupament (Declaració conjunta del Consell Europeu, la Comissió Europea i el Parlament Europeu, del 7 de juny de 2017). Aquests són:

- El foment i protecció dels drets humans individuals i col·lectius.
- La promoció de l'equitat de gènere.
- La promoció de la sostenibilitat en totes les seves dimensions.
- El foment de la cultura de pau.
- La promoció d'una ciutadania crítica i global.

Els principis que ordenen la política de cooperació per a la justícia social global de L'Hospitalet, també coherents amb la Llei catalana de cooperació, són:

- La participació activa de la ciutadania a través de les organitzacions socials i el conjunt d'actors de cooperació.
- Visió municipalista.
- La transparència i el retiment de comptes a la ciutadania, tant de L'Hospitalet com dels pobles amb els quals es coopera.
- Coherència de polítiques per a la justícia social global.
- Harmonització i concertació amb els actors de cooperació i alineació amb els principis de l'agenda internacional d'eficàcia del desenvolupament.

OBJECTIUS

1. Línies estratègiques d'acció

El present Pla Director proposa desplegar la política de cooperació per a la justícia social global de L'Hospitalet a través de tres línies estratègiques, que necessàriament han d'abordar-se de manera integral:

- **Justícia amb el Sud global:** l'acció de cooperació s'orientarà principalment en l'enfortiment de les capacitats dels actors del Sud Global, públics i de la societat civil, per promoure el **desenvolupament** i revertir les causes que generen injustícia social. En especial, es centrarà l'acció en la promoció dels drets civils i els DESC (veure punt 2).
- **Educació i sensibilització per a la justícia social global:** es volen aprofitar les potencialitats que té l'espai local, com a administració més propera a la ciutadania, per promoure valors com la justícia, la pau, els drets humans, la igualtat, la solidaritat, la diversitat o el respecte, entre d'altres.
- **Acció humanitària i d'emergència:** atesos els recursos dels que disposa L'Hospitalet, aquesta línia necessàriament tindrà un menor pes relatiu en comparació a les altres dues. Anirà adreçada a apoderar els actors per a la prevenció, resiliència i protecció de les poblacions afectades per crisis humanitàries i d'emergència d'origen humà o natural, bo emfasitzant la conscienciació i incidència sobre les causes que les originen.

2. Objectius temàtics

El present Pla vol capitalitzar els aprenentatges assolits pel conjunt d'actors de cooperació de la ciutat al llarg de tots aquests anys per fer front als desafiaments que plantegen els elements contextuais esmentats anteriorment: l'alineament crític amb l'Agenda 2030 i les noves necessitats que deriven de l'escenari post-pandèmic. Com a conseqüència, si bé es proposa seguir donant continuïtat als sectors d'intervenció que tradicionalment han articulat les accions de cooperació per a la justícia social global de L'Hospitalet, s'atorgarà un major accent a aquelles línies enfocades a enfortir les capacitats dels agents locals en la provisió democràtica de béns públics (o amb vocació pública) en àmbits com la salut, l'educació o la dependència, i les que directament apoderin i reforcin les possibilitats de resiliència de les poblacions davant de processos com el canvi climàtic, la inseguretats alimentària, els fanatismes i l'extremisme violent, la precarització de la vida, l'homofòbia, o les creixents desigualtats de tota mena.

En concret, les prioritats temàtiques seran les següents:

- Promoure la garantia dels drets civils i les societats democràtiques:

- Enfortiment institucional i de les polítiques públiques, especialment del nivell municipal.
  - Promoció dels espais de participació ciutadana en la planificació de les polítiques públiques.
  - Recolzament als col·lectius que pateixen violacions dels drets humans.
  - Foment de la protecció i garantia dels drets dels infants.
- Promoure la garantia dels drets econòmics, socials i culturals:
    - Enfortiment del teixit productiu local.
    - Promoció de l'ocupació digna i la protecció dels drets laborals.
    - Promoció de l'apoderament econòmic de les dones.
    - Foment del cooperativisme i l'economia social i solidària.
    - Promoció i potenciació de l'accés universal de les persones a serveis públics de qualitat, sobretot en els àmbits educatiu i de salut.
- Promoure la justícia ambiental i climàtica:
    - Promoció de les polítiques i actuacions ciutadanes adreçades a reduir la petjada ambiental
    - Enfortiment de les capacitats de les comunitats per afavorir la conservació de la biodiversitat i fer front al canvi climàtic.

3. Prioritats geogràfiques

El Pla Director defineix les prioritats geogràfiques amb una lògica flexible, amb la voluntat de ser atent a la creixent globalitat dels fenòmens i a la tradició i capacitats de la cooperació per a la justícia social global de L'Hospitalet.

En conseqüència, es planteja continuar donant una atenció preferent a les següents regions:

- Àfrica Occidental
- El Sahel
- Amèrica Central i el Carib
- Mediterrània i Nord d'Àfrica

LES MODALITATS I INSTRUMENTS D'INTERVENCIÓ

1. Modalitats de cooperació

El Pla Director identifica dues **modalitats** principals d'actuació:

- **Cooperació a iniciativa d'altres actors:** les ONGD integrades ara al Consell de Ciutat de L'Hospitalet i amb arrelament al municipi tindran un rol principal en la implementació de la política de cooperació per a la justícia social global. Alhora, es potenciarà la participació activa d'altres actors, com ara: els centres educatius, les universitats, les entitats formades per persones migrades, les entitats juvenils, les associacions esportives, les entitats ecologistes, les organitzacions de dones, les associacions de l'àmbit cultural, el món empresarial, les organitzacions sindicals, i les entitats i cooperatives de l'economia social i solidària.
- **Cooperació directa:** l'Ajuntament de L'Hospitalet explorarà la vinculació de les diferents regidories i unitats del consistori en actuacions de cooperació per a la justícia social global, principalment a través d'accions de cooperació tècnica en plataformes d'acció en xarxa amb altres ajuntaments i institucions supramunicipals (com ara la Diputació de Barcelona o l'Àrea Metropolitana de Barcelona), com en l'àmbit de l'educació per a la justícia social global i la coherència de polítiques.

2. Instruments de cooperació

Quant els **instruments**, fonamentalment es proposen els dos següents:

- **Projectes de cooperació i educació per a la justícia social global:** principalment a través d'una convocatòria de subvencions a entitats.
- **Cooperació tècnica:** assistència tècnica per desplegar la cooperació directa, directament o conjuntament amb altres administracions municipals i supramunicipals.

INSTITUCIONALITAT I ESPAIS DE RELACIÓ AMB ELS ACTORS

1. Dins el propi consistori

Durant el període de vigència del proper exercici de planificació de la política de cooperació per a la justícia social global, l'Ajuntament de L'Hospitalet reforçarà les seves capacitats institucionals. En concret, treballarà per transformar l'actual Programa de Cooperació i Solidaritat en un Departament de Cooperació per a la Justícia Social Global dotat dels recursos adients per gestionar i impulsar de manera eficaç l'abast de les accions proposades en el Pla Director.

2. Amb altres administracions públiques

L'Ajuntament de L'Hospitalet continuarà explorant de manera activa l'enxarxament amb altres agents públics a nivell municipal i supramunicipal del sistema català de cooperació per desplegar, amb una lògica de complementarietat, la seva política en aquest àmbit.

Concretament, amb la **Diputació de Barcelona** es proposa seguir accedint als recursos i serveis que aquesta posa a disposició dels municipis en matèria d'accions de sensibilització i educació per al desenvolupament. Alhora, explorarà la possibilitat d'accedir a recursos per donar suport a projectes de cooperació directa i, fins i tot, per unir-se a xarxes de cooperació entre diversos municipis.

Pel que fa al **Fons Català de Cooperació al Desenvolupament**, es treballarà per optimitzar el caràcter estratègic de la relació amb L'Hospitalet, sobretot pel que fa referència a la canalització i gestió d'iniciatives locals per donar resposta a situacions d'emergència humanitària, i eventualment, el seguiment de projectes de cooperació en els països d'intervenció i amb presència del Fons.

Quant a la **Generalitat de Catalunya**, i el línia amb el Pla Director de Cooperació de Cooperació al Desenvolupament 2019-2022 del Govern de Catalunya, s'esmerçaran esforços al si de la Comissió de Coordinació amb els Ens Locals per seguir generant coneixement i enfortir les capacitats de la cooperació municipal en àmbits com la identificació i divulgació de bones pràctiques, la generació i sistematització de dades, la simplificació administrativa i la coordinació de calendaris de convocatòries, o inclús la identificació d'actuacions conjuntes de cooperació per al desenvolupament amb vocació municipalista.

D'altra banda, l'Ajuntament estudiarà la possibilitat d'articular accions concertades amb la **Xarxa d'Alcaldes i Alcaldesses per la Pau de Catalunya** en l'àmbit de la sensibilització i educació per la justícia social global en el si de la xarxa.

Finalment, consistent amb la voluntat expressada anteriorment de promoure la participació dels governs locals en la governança dels béns públics globals,

l'Ajuntament de L'Hospitalet explorarà la manera de col·laborar més activament en xarxes i programes estatals i internacionals d'autoritats locals com ara la Federació Espanyola de Municipios y Provincias, Ciutats i Governos Locals Units, o el programa City-to-City de Nacions Unides, entre d'altres.

3. Amb els actors de la ciutat

Es reforçaran els espais de relació i concertació amb les entitats de cooperació i solidaritat membres del Consell de Ciutat, tot enfortint les seves capacitats com a agents clau en la definició i desplegament de la política de cooperació per a la justícia social global de L'Hospitalet. En aquest sentit, des de la unitat responsable d'aquesta àrea en el si consistori es treballarà per definir vies d'interlocució bilateral més específiques amb aquests agents que permetin recollir millor la seva veu i afavoreixin, encara més, la seva implicació.

De la mateixa manera, s'esmerçaran esforços per implicar de manera activa a la resta d'actors de la ciutat per cercar sinergies i assolir de manera més eficaç els objectius del Pla Director.

PLANIFICACIÓ, SEGUIMENT I AVALUACIÓ

L'Ajuntament de L'Hospitalet concep la globalitat del cicle de la política pública de cooperació per a la justícia social global i la retroalimentació que es dona entre les fases de planificació, seguiment i avaluació. Les dues últimes contribueixen a generar coneixement i identifiquen aprenentatges per a la millora dels resultats, que alhora alimenten els cicles de planificació posteriors.

En conseqüència, durant el proper període de planificació, es duran a terme les següents accions:

- Es mantindrà la **planificació operativa anual** per part de la unitat responsable d'impulsar la política de cooperació per a la justícia social global al consistori. Aquesta acció implicarà definir els compromisos i actuacions de l'Ajuntament per a l'exercici corresponent.
- Amb voluntat de donar resposta al principi de transparència i retiment de comptes, anualment es continuarà elaborant una **memòria de seguiment** de les accions realitzades en matèria justícia social global, a banda d'una memòria específica per a les actuacions de sensibilització i educació.
- A final de la vigència del present Pla, es realitzarà un **exercici final d'avaluació** sobre el conjunt de les actuacions impulsades en l'àmbit de cooperació per a la justícia social global per part de l'Ajuntament.

Finalment, es promourà en els espais de col·laboració amb la resta d'Administracions Públiques catalanes una iniciativa per establir mecanismes efectius i eficients de seguiment conjunt de les accions de cooperació que s'impulsen als països del Sud global.

COMUNICACIÓ

L'Ajuntament de L'Hospitalet concep la comunicació com un instrument de transparència i retiment de comptes a la ciutadania, alhora que també com a una eina potent i efectiva de sensibilització i educació per a la justícia social global. Efectivament, aquesta pot contribuir de manera decisiva a transformar visions i hàbits de la ciutadania per promoure-la.

Per assolir aquest objectiu, el consistori compta amb diversos mecanismes de comunicació institucionals, com ara les notes de premsa, el lloc web oficial, les xarxes socials, etc., i també dels mitjans de comunicació públics del municipi (televisió i ràdio). En el cas concret del lloc web municipal (<http://www.cooperaciolh.cat/>), aquest té la voluntat d'esdevenir alhora un espai de trobada al servei de les entitats de la ciutat per compartir i publicitar esdeveniments, activitats i accions de cooperació per a la justícia social que aquestes realitzin.

En concret, es promourà la presència dels valors, objectius i actuacions de la cooperació per a la justícia social global en aquests mitjans, així com també en la cartellera municipal al carrer. Així mateix, es fomentarà la inclusió de temàtiques relatives a aquest àmbit en les enquestes d'opinió a la ciutadania que impulsi l'Ajuntament. Finalment, es maldaran esforços per revisar i innovar els continguts i formats per arribar a nous públics, tradicionalment allunyats d'aquestes temàtiques.

PRESSUPOST

L'Ajuntament de L'Hospitalet maldrà recursos per avançar gradualment en l'assoliment dels compromisos internacionals d'assignació pressupostària per al suport a accions de cooperació per a la justícia social global.

Alhora, esmerçarà esforços per complementar aquest pressupost amb altres recursos externs provinents, principalment, d'institucions supramunicipals, com ara la Diputació de Barcelona.